

А. Л. Святошнюк

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

ПРО СТРУКТУРУ ДОГОВІРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ В АУТСОРСИНГОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

У зв'язку з всесвітньою економічною кризою все більшої популярності набувають аутсорсингові правовідносини, що дозволяють за допомогою раціонального та економічного розподілу праці значно знизити витрати на виробництво та робочу силу. Незважаючи на це, вказана договірна конструкція й досі не знайшла закріплення у цивільному законодавстві України. Крім того, значні прогалини у законодавстві призводять до багатьох проблем у реалізації на практиці договірних зв'язків у сфері аутсорсингу.

Зокрема, внаслідок реалізації своїх суб'єктивних прав учасниками правовідносин між ними виникають певні права та обов'язки, утворюються певні договірні зв'язки, невірне тлумачення яких на практиці призводить до колізій.

В юридичній літературі щодо структури договірних зв'язків було висловлено багато думок, серед яких більшість — точки зору радянських цивілістів.

Так, на думку Л. А. Лунца, вирішити питання щодо визначення структури договірних зв'язків можна таким чином: «... визначити, які саме конкретні господарські організації в силу діючих законів повинні встановити між собою договірний зв'язок для того, щоб було виконане певне планове завдання» [1, с. 59]. У свою чергу, В. П. Грибанов, підтримуючи цю точку зору, зазначає, що «з'ясувати питання щодо структури договірних зв'язків — визначити, які ... організації вступають між собою у договірні відносини і які договори укладають» [2, с. 15].

О. С. Іоффе також вважає, що «структура договірних зв'язків — поняття, яке виражає склад суб'єктів договірного зобов'язання та склад його виконавців» [3, с. 51–60].

М. І. Брагинський відмічає, що «структура договірних зв'язків характеризує договори за колом їх учасників і подекуди за змістом» [4, с. 177].

Враховуючи усі наведені вище думки, можна дійти висновку, що для з'ясування структури договірних зв'язків в аутсор-

сингових відносинах необхідно проаналізувати їх суб'єктний склад (які саме особи можуть вступати у зазначені правовідносини) та існуючі між суб'єктами договірні зв'язки.

Оскільки сутність аутсорсингових правовідносин полягає у тому, що працедавець, у штаті якого є персонал певної категорії, за винагороду надає його організації або підприємцю для виконання виробничих функцій — як правило, суб'єктами аутсорсингових правовідносин є замовник та виконавець (аутсорсер).

Особливістю суб'єктного складу є те, що сторонами договору аутсорсингу можуть бути тільки особи, які здійснюють підприємницьку діяльність, тобто комерційні та некомерційні організації та індивідуальні підприємці.

Крім того, на думку деяких авторів, «аутсорсингові правовідносини включають у себе два види юридичних відносин — «бізнес-аутсорсинг» та аутстафінг. «Бізнес-аутсорсинг» являє собою виведення за межі підприємства непрофільних задач» [5], тобто виробничих функцій, що не є основоположними та цільовими для підприємства, і «залучення для їх вирішення підрядників. Тобто підприємство відмовляється від повного циклу обслуговування того чи іншого процесу власними силами і залучає з цією метою аутсорсера. При бізнес-аутсорсингу замовнику необхідні не конкретні працівники, а виконання певної роботи (на практиці це називається підрядом). У випадку аутстафінгу (від англ. *outstaffing* — «поза штатом») компанія-провайдер набирає в штат працівників, які фактично працюють в іншій компанії (у замовника)» [5].

У такому випадку можна стверджувати, що в рамках аутсорсингових правовідносин виникають два види договірних зв'язків: «замовник — аутсорсер» та «аутсорсер — працівник».

Тип договірної зв'язку «замовник — аутсорсер» виникає у правовідносинах «бізнес-аутсорсингу». Тобто аутсорсер (виконавець) укладає із замовником договір підряду або договір про надання послуг.

У випадку договірної зв'язку «аутсорсер-працівник», що має місце при аутстафінгу, на наш погляд, треба користуватися нормами трудового законодавства. Тобто, на відміну від договірної зв'язку «замовник — аутсорсер», де договірний зв'язок виникає між замовником та аутсорсером, — у зазначеному випадку договірний зв'язок виникає між аутсорсером та працівником.

Зокрема, це стосується випадків підбору тимчасового персоналу, коли провайдер знаходить потрібні замовнику кадри і зараховує їх у свій штат. Українське трудове законодавство наразі не адаптоване під такий вид послуг, тому багато аутсорсерів використовують змішані договори, передбачені ч. 2 ст. 628 Цивільного кодексу України [5].

Враховуючи відсутність у цивільному праві України спеціальних норм, спрямованих на врегулювання аутсорсингових відносин, пропонуємо доповнити Цивільний кодекс України главою «Договори у сфері аутсорсингу», яка буде містити основні положення щодо аутсорсингу і, зокрема, відображати специфіку договірних зв'язків в аутсорсингових правовідносинах.

Література

1. Братусь С. Н., Лунц Л. А. Вопросы хозяйственного договора [Текст] / С. Н. Братусь, Л. А. Лунц. — М. : Госюриздат, 1955. — 156 с.
2. Грибанов В. П. Договор поставки [Текст] / В. П. Грибанов. — М. : Изд. МГУ, 1960. — 89 с.
3. Иоффе О. С. План и структура договорных связей [Текст] / О. С. Иоффе // Советское государство и право. — 1969. — № 6. — С. 51–60.
4. Брагинский М. И. Общее учение о хозяйственных договорах. [Текст] / М. И. Брагинский. — Минск : Наука и техника, 1967. — 264 с.
5. Муращенко Н. Аутсорсинг як правова категорія [Електронний ресурс] / Н. Муращенко. — Режим доступу : <http://blog.liga.net/user/nmurashchenko/article/18053.aspx>. — Назва з екрана.